

Una 'Lisístrata' del segle XXI

Carles Santos torna a irrompre en l'escena amb tot un clàssic, la 'Lisístrata' d'Aristòfanes, convertida ara en un muntatge a mig camí entre l'òpera i el teatre. Actors que canten, solistes que condueixen motos, violins, bombos i cors que es passegen per l'escenari i uns tocs de guitarra elèctrica serveixen per recrear, sempre sota les pautes d'Aristòfanes, el colossal espectacle que obre la II Biennal de València.

S'obren les portes (aquí no n'hi ha, de teló). Una nombrosa comitiva funerària entra en escena. Músics, cantants i actors –fins a setanta persones– acompanyen sobre una plataforma en forma de llàgrima el cos sense vida d'un soldat mort transportat per una luxosa limusina negra. Crits i lamentacions envolten la densa atmosfera. Som a l'any 410 aC i Grècia es troba immersa en una dura guerra. Una més.

Amb aquesta impactant composició escènica, el compositor Carles Santos inicia el seu particular viatge a la Grècia clàssica a través d'una de les seues comèdies més representatives, *Lisístrata*, d'Aristòfanes. Una obra que reflecteix la necessitat d'assolir la pau a través de la invenció d'una mena de conjura femenina. Lisístrata, la matrona atenenca protagonista absoluta d'aquesta història, convoca una assemblea de dones amb la intenció de fer un pacte revolucionari però infal·lible: fer una vaga de sexe fins que els seus marits deixen les armes. Efectivament, un cop ha funcionat el pla, els dos bàndols decideixen firmar la pau.

Aquesta història de dones, de pau i de moltes altres coses és la que inaugura el 7 de juny la II Biennal de les Arts de València en un espai tan decredit com fantàstic: la vella nau industrial dels Alts Hornos del Mediterráneo, a Sagunt. Per a l'ocasió, Santos ha convertit la clàssica comèdia grega en una mena d'òpera teatre dissenyada especialment a la seua mesura (i desmesura). Des de l'escena inicial de l'enterrament –que en realitat no existeix a l'original d'Aristòfanes– fins a l'escena final, on tots els protagonistes es reuneixen en una festa

de reconciliació al voltant d'una megataula de més de 30 metres de llarg, tot destil·lant un regust descaradament santià.

L'acció no transcorre en un escenari a la manera tradicional, sinó en un carrer de 60 metres on els espectadors queden situats en dos graderies, una enfront de l'altra. El Cor de la Generalitat, dividit en veus masculines i femenines com a reflex de la divisió social dels homes i les dones, va rodant per l'escena sobre dos caps gegants que representen Lisístrata i Aristòfanes. Vuit violinistes femenines, vuit guitarristes elèctrics masculins i cinc percussionistes (el grup Amores i dos més) es passegen amunt i avall del carrer. Set actrius i cinc solistes, dos de les quals canten al mateix temps que condueixen unes motos de trial, completen el repartiment. Sense oblidar els nus femenins com a reflex de la sensualitat que desprèn l'obra. "En aquesta *Lisístrata* –conta Santos–, tothom camina, tothom corre, tothom fa de tot. La velocitat es confon amb la lentitud, el sexe es barreja amb l'eròtica. Tot, en una mena de circuit de velocitat, com si estiguérem a Xest o Montmeló." Amb motos incloses i amb els protagonistes xafant l'asfalt. Literalment.

I és que lluny de representar aquesta història tal com Aristòfanes la va escriure fa més de 2.400 anys, Santos l'ha "adaptada al moment". "És –diu– com una mena de viatge al passat sense deixar de mirar el present." Un viatge on ha tingut un paper fonamental Pedro Barceló, vinarossenc com Santos i catedràtic d'història antiga de la Universitat de Potsdam (Alemanya). Barceló, autor del llibret de *Lisístrata*, ha recreat l'obra partint dels punts bàsics que donen sentit al text d'Aristòfanes. "Les es-

Una imatge dels assajos de *Lisístrata*. Carles Santos, director d'aquest espectacle a mig camí entre l'òpera i el teatre, observa l'escena en què dues sopranos canten a la vegada que condueixen dos motos de trial. L'acció no transcorre en un escenari a la manera tradicional, sinó que s'ha habilitat un carrer de 60 metres on els espectadors queden situats en dues graderies, una situada enfront de l'altra. Com en un circuit de velocitat.

cenes imprescindibles per entendre l'obra —explica Pedro Barceló— es barregen amb noves idees i nous personatges. Són com dos facetes diferents de la mateixa obra, això sí, respectant sempre la idea de l'autor." I respectant també el grec original de l'obra, que acaba barrejant-se amb el castellà i el valencià.

Enmig d'escenes dialogades i d'escenes cantades, amb una música de vegades atordidora i de vegades més mengívola, es desenvolupa l'obra. I ho fa, també, al límit de les seues possibilitats i amb un llenguatge clar i ras ("no permetir que algú se acerque con la polla tiesa", confabulen les dones), que no és més que una recreació del llenguatge del mateix Aristòfanes. "Els grecs —aclareix Barceló— tenien una relació molt més natural amb el seu cos. El que a nosaltres ens sembla escandalós, els grecs, que no tenien la influència del cristianisme, ho assumien com una cosa absolutament normal."

Més enllà del llenguatge sexual i del feminisme que a primera vista deixa anar l'obra, aquesta *Lisístrata* es planteja moltes altres preguntes. "Per què ser-veixen les guerres, quin sentit tenen,

"Aquí tothom camina, tothom corre. Tots fan de tot. És com si estiguérem en una mena de circuit de velocitat"

quins són els límits de la llibertat d'expressió, quin és el paper dels col·lectius en un conflicte... De tot això també parla el text, i nosaltres ho hem volgut destacar", precisa Barceló. I és clar, res més idoni que una comèdia grega per tractar aquests temes. "Es que a Grècia —al·lega— només es podia parlar d'això a través de les comèdies (les tragèdies parlaven de déus, és clar), perquè no es prenien seriosament. I els autors les aprofitaven per dir les veritats." I una d'aquestes veritats era que la societat grega vivia moments de desesperació després de tantes guerres. "Per això —afegeix Barceló—, com passa amb moltes comèdies, *Lisístrata*, en realitat, no en fa molta, de gràcia." "El que sí que fa —conclou— és demostrar que els problemes de la humanitat continuen sent els mateixos avui dia, només amb la diferència de la revolució tecnològica.

Abans, per lluitar contra una civilització els enemics tallaven les oliveres, que eren les que donaven de menjar, i ara es tiren bombes atòmiques. Però en el fons, és el mateix."

Més distant d'aquest component polític, Carles Santos, el director, continua pensant que la seua *Lisístrata* és purament espectacle, una història eròtica, una amanida de colors, de sons i de sensacions, sense un estil clarament definit. "Però amb un problema greu —diu—: on vas amb un muntatge amb setanta personatges, dos caps gegants, una limusina, una taula de trenta metres i quatre motos de trial?" La resposta és complicada. De moment, però, sembla que el Teatre Romà de Mèrida i l'escenari per excel·lència de l'espectacle, Atenes, ja s'hi han interessat.

Rosanna Melià